

**DİJİTAL DÜNYADA ÇOCUK
HAKLARI SÖZLEŞMESİ**

Lise Ders İçeriği

LİSE DERS İÇERİĞİ

Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi, 23 Nisan 2025 tarihinde imzaya açılan, çocukların dijital ortamlarda güvenle var olmasını sağlamayı amaçlayan bir sözleşmedir. Bu etkinlikle, sözleşme metni tüm öğrencilere dağıtıldıktan sonra çocukların dijital dünyadaki hakları üzerine düşünceleri hedeflenmiştir.

Bu yönerge yaklaşık 40 dakikalık bir müzakere simülasyonu için hazırlanmıştır. Öğretmenin simülasyon öncesinde tüm kılavuzu gözden geçirmesi beklenmektedir.

 Tahminî okuma süresi: 7 dk

Yönerge bu etkinliğin hedeflerini ve akışını açıkladıktan sonra tüm öğrencilerin okuması için bir senaryo sunar. Öğrencilerden gönüllü 12 kişi seçilir ve iki gruba ayrılır. Her gruba pozisyon belgelerinden birisi verilir. Her grup sadece kendi pozisyon belgesinde yazanları görür ve kendi pozisyonuna ve hedefine göre konuyu karşı tarafla müzakere eder. Müzakerenin sonunda iki tarafın da kabul ettiği ortak bir anlaşma metni hazırlanır ve taraflar bu metni imzalayarak sınıfa okur.

MÜZAKERE SİMÜLASYONU

ÖĞRETMENLER İÇİN YÖNERGE

Değerli Öğretmenimiz,

Bu etkinlik, öğrencilerin toplumsal bir meseleyi canlandırarak çözüm yolları aradığı bir müzakere simülasyonudur. Sadece bir canlandırma değil; aynı zamanda strateji kurma, empati geliştirme, pozisyon alma ve uzlaşma gibi becerileri destekleyen yapılandırılmış bir öğrenme aracıdır.

Bu simülasyonla öğrencilerin:

- Dijital çağda çocuk hakları gibi çok boyutlu bir konuyu farklı açılardan değerlendirmesi,
- Çatışan çıkarları anlaması ve çözüm üretmeye çalışması,
- Karar verme ve stratejik düşünme becerilerini geliştirmesi hedeflenmektedir.

Etkinlik sonunda öğrencilerin:

- Güncel toplumsal bir sorunu çok yönlü analiz edebilme,
- Kendi pozisyonlarını gerekçelendirerek savunabilme,
- Karşı tarafı dinleyerek ortak çözüm üretme yollarını deneyimleyebilme,

- Empati, iş birliği ve etik bakış açısı geliştirme becerilerinin gelişmesi beklenir.

■ ■ Müzakere Akışı

■ **Süre:** 40 dakika

■ **Katılımcı Sayısı:** En az 6 kişilik iki grup, diğer öğrenciler gözlemci olabilir.

■ **Adımlar:**

1. Giriş (5 dakika):

- Öğretmen, öğrencilerle birlikte “Dijital Dünyada Çocuk Hakları” kavramı üzerine kısa bir beyin fırtınası yapar.
- Simülasyonun konusu ve senaryosu açıklanır.

2. Rollerin Dağıtılması (5 dakika):

- Öğrenciler “Çocuk Hakları Derneği” ve “Teknoloji Firması” temsilcileri olarak iki gruba ayrılır.
- Gönüllülük esasıyla roller paylaşılır.
- Her grup senaryoyu ve kendi pozisyon belgelerini okur.

3. Hazırlık Süreci (5 dakika):

- Gruplar kendi içlerinde fikir alışverişi ve araştırma yapar.
- Gerekirse öğretmen grup içi tartışmaları kolaylaştırır, ama doğrudan yönlendirme yapmaz.

4. Müzakere Oturumu (15 dakika):

- İki grup karşılıklı olarak görüşlerini sunar, önerilerde bulunur, pazarlık eder.
- Öğretmen gerekirse zamanı ve dönüşümlü konuşmayı yönetir, tarafsız kalır.
- İki grup arasında bir anlaşma sağlanır ve anlaşma metni hazırlanır.

5. Değerlendirme ve Yansıtma (10 dakika):

- Öğrencilere şu sorular yöneltilir:
 - Hangi argümanlar seni etkiledi?
 - Karşı tarafın neye ihtiyaç duyduğunu anlayabildin mi?
 - Bir uzlaşa sağlamak kolay mıydı?
 - Gerçek hayatta bu durum nasıl çözüldü?

İpuçları:

- Öğrenciler arasında gerginlik oluşursa tarafları yeniden ihtiyaçlara odaklanmaya teşvik edin.
- Gözlemci öğrencilerden not tutmalarını isteyebilirsiniz.

(Türkiye Müzakere Programı hakkında daha detaylı bilgi ve iletişim için turkiyemuzakereprogrami@enstitusosyal.org mail adresi üzerinden bize ulaşabilirsiniz.)

ÇOCUK HAKLARI DİJİTAL DÜNYADA DA GEÇERLİ Mİ? MÜZAKERE SİMÜLASYONU

Teknolojik imkânların yaygınlaşması ve yapay zekâ temelli sistemlerin gelişmesiyle birlikte çocuklara yönelik dijital eğitim ve oyun platformları da artmıştır. Öğrencilerin gelişimini izleyen, onlara kişiselleştirilmiş içerikler sunan, bilişsel ve sosyal becerilerini destekleyen uygulamalar, hem kamu hem özel sektör tarafından hızla geliştirilmektedir.

Yalnızca eğitim odaklı uygulamalar değil, sosyal medya platformları da dâhil olmak üzere dijital dünya, çocukların yaşamında artan bir rol oynamaktadır. Gerek sosyal medya gerek oyun uygulamaları, ekran bağımlılığından veri gizliliğine, psikososyal etkilerden dijital güvenliğe kadar pek çok kaygıyı beraberinde getirmektedir.

■ ■ Senaryo

Bu senaryo gereği, yapay zekâ destekli eğitici oyun uygulaması geliştiren bir teknoloji firması ile çocuk hakları alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu, uzlaşıya varma ve potansiyel iş birliğini tesis etme amacıyla bir araya gelmiş ve toplantı hâlinindedir. Toplantının konusu çocukların gelişimlerine katkı sağladığı iddiasıyla hazırlanan bir uygulamanın çocukların dijital haklarını ihlal etmediğinden emin olmaktır.

Uygulamanın içerikleri eğitici niteliktedir ve çocukların dil, mantık ve hafıza gelişimi için bilimsel olarak etkili olduğu gösterilmiştir. Ancak uygulama, başarıların sosyal medyada paylaşılmasına imkân tanıyan bir uzantıyı da içermektedir. Bu durum hem ekran sürelerinin artmasına neden olabilir hem de çocuklar arasında rekabet, gizlilik ihlali ve sosyal baskı gibi olguları tahrik edebilir.

Uygulama ile ilgili söylentiler aileler arasında heyecan kadar kaygı da yaratmıştır. Özellikle çocukların ekran süresinin artacağı, dijital bağımlılığın teşvik edileceği, sosyal medya benzeri etkileşim kanallarının çocukların gelişimine zarar vereceği ve veri mahremiyetinin yeterince korunamayacağı yönünde endişeler dile getirilmektedir. Uygulama 6 yaş üzeri çocukları hedef almakla birlikte, kaç yaşında dijital platformlara erişimin uygun olduğu, bu tür içeriklerin çocuk-aile ilişkisini nasıl etkilediği gibi konular da gündemdedir.

Taraflar bir ortaklık modeli geliştirmek istemektedir; ancak bu iş birliğinin hayata geçmesi için her iki tarafın da kaygılarını dikkate alan bir model üzerinde uzlaşmaya varması gerekmektedir.

POZİSYON BELGELERİ

■ ■ Çocuk Hakları Derneği Temsilcileri

- Uygulama içerik olarak faydalı görünse de ekran süreleri, sosyal medya bağımlılığı ve veri gizliliği en önemli kaygılardır.
- Bu iş birliği, STK için çocuk haklarının korunmasında etkili bir savunuculuk modeli yaratabilir. Ayrıca STK güvenli dijital eğitim modeline katkı sağlar.
- Anlaşma hâlinde STK hem görünürlük hem de politika yapımında etkinlik açısından öne çıkacak, teknoloji alanında yatırım yapmak isteyen şirketlere danışmanlık hizmeti verme potansiyeli yükselecektir.
- STK, kamuoyunda uygulamanın çocuk hakları ihlallerine yol açabileceği söylentisini yayarak şirkete baskı kurma opsiyonunu elinde tutmaktadır.
- Anlaşma sağlanamazsa, STK bu uygulamaya dair bağımsız bir araştırma raporu yayınlamayı planlamakta ve basın kampanyasıyla kamuoyu desteği yaratmak istemektedir. Bunun STK'ya çok yüksek bir maliyeti olacaktır.
- Bu müzakerede bir ortaklık sağlanamazsa, şirketin başka bir STK ile iş birliği yaparak projeyi başlatma ihtimali yüksektir; bu durumda STK bazı fon sağlayıcılarını kaybedecektir.
- Başarısız iş birliği örneği, STK'nın ileride gerçekleştireceği hibe başvurularında referans olarak olumsuz algılanabilir.
- Eğitim ile ilgili bir uygulamanın engellenmesi STK'nın imajını zedeleyebilir.
- Şirket reklam ve algoritmik yönlendirmeleri gelir getirici modeller arasında düşünülmektedir.

■ ■ Teknoloji Firması Temsilcileri

- Uygulamanın yaygınlaşması için STK ile anlaşma, kamu kurumlarıyla iş birliğini ve önemli bir toplumsal onay sağlayacak.
- Şirketin temel önceliği, bu uygulama üzerinden gelir modeli oluşturmak ve pazar payını artırmaktır.
- Uygulama üzerinden elde edilen veriler, algoritmaların gelişimi için kritik; bu nedenle veri paylaşımı ile ilgili koşullar gündeme getirilmek istenmemektedir.
- Sosyal medya uzantısı, kullanıcı etkileşimini %35 artırmakta ve yatırımcı güveni için önemli bir metrik olarak değerlendirilmektedir.
- Anket verilerine göre 10-14 yaş aralığındaki kullanıcılar yaş sınırlarının getirilmesine karşı çıkıyor.
- Şirket içi değerlendirmeye göre, STK ile anlaşma sağlanamazsa benzer bir uygulama farklı bir bölgede başlatılacak; ancak bu, itibar kaybı riski taşımaktadır.
- Şirketin son 5 yıldır inşa etmeye çalıştığı “eğitim dostu teknoloji” algısı, bu krizle birlikte zedeleneyecektir. Eğitim platformlarıyla yürütülen iş birlikleri duraksayabilir ve eğitim sektöründeki iş birliklerinin %60’ı riske girebilir.
- STK’nın kamuoyunda yürüteceği çalışmalar düzenleme kurumlarının dikkatini çekebilir. Bu da veri paylaşımı ve kullanıcı sözleşmeleri açısından yasal soruşturma riski doğurabilir.
- Anlaşılamaması hâlinde şirket yatırımcı güveninde sarsılma yaşayabilir. Bu yıllık yatırım hacminin %40’ının kaybına sebep olur.
- STK daha önce böyle bir projenin iptal edilmesine sebep olmuş, ancak yeterli açıklamayı yapmadığından kamuoyundan tepki görmüştür. Bu yüzden STK’nın önceliği bu projenin iptal edilmesi değil.

